

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Questio tertia. Vtrum virtute diuina possit co[m]municari puro viatori
cognitio scientifica de articulis fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

quod esset immediate cognitum in ipsa natura diuina, in se & immediate intellectui nostro representata: quod non est possibile in via. Patet ergo, quod nullum lumen est in viatoribus, quod reddat eis articulum euidenter euidencia intelligencia.

19. Tertium probatur, scilicet quod tale lumen, si esset, euacuaret necessitatem habendi fidem & autoritatem, quia ille, cui cõtat certitudinaliter aliquid sic esse ex euidencia rei, quocumq; alio dicente, vel nõ dicente, non indiget testimonio, vel autoritate alterius: sed habet scientiam alicuius conclusionis deducta ex principiis necessariis & euidentibus, est certus: ergo talis non indiget alio testimonio, vel alia autoritate, nec fide innitente autoritati. Si ergo illud lumen, quod isti ponunt, faceret articulos fidei euidetes, & conclusiones ex eis deductas verè scitas, sequeretur, quod tale lumen euacuaret necessitatem fidei & autoritatis. Puto tamen, quod non euacuaret possibilitatem fidei, nec quatum ad actum, nec quantum ad habitum, quado possent concurrere ad faciendum vnum assensum, modo, quo dictum est in præcedenti quæstione de scientia, & fide, & opinione.

20. Modus tamen, quem isti assignant, est impossibilis: quia cõtraria quantumcumq; sint remissa, sunt in compossibilia. Sed obscuritas fidei, & claritas illius luminis, opponuntur, secundum ipsos, contrariè (licet secundum gradum remissum) ergo nullo modo compatiuntur se in eodẽ. Minor patet eorum dicto. Maior probatur primo, quia oppositio est causa repugnantia & in compossibilitatis. Sed contraria in omni gradu, tam remissa, q̄ intenso, opponuntur. Ergo, &c. Minor istius rationis patet, quia contrarietas est oppositio secundum formã, vt habetur. 4. Metaphys. ergo vbicumq; manent formæ, ibi est oppositio, vel nunq̄ est. Formæ autem manent tam in gradu remisso, q̄ intenso: ergo in omni gradu opponuntur, & sunt in compossibiles. Secundo, quia impossibile est idem & secundum idem, simul esse album & nigrum: sed albedo in quocumq; gradu sit, ex quo realiter est ibi, dat esse album, & nigredo esse nigrum: ergo, &c. Tertio terminus a quo, & ad quem in eodem motu sunt in compossibiles, alioquin vnus nõ abiceretur per introductionem alterius: sed vna forma cõtraria in quocumque gradu potest esse terminus ad quem, & ex quo, respectu alterius: ergo formæ contrariæ in quocumque gradu sunt in compossibiles. Quarto, quia magis repugnant inuicem album & nigrum in quocumque gradu, quam magis album & minus album: quia illa differunt specie, hæc autem solo numero. Inter ea autem, que differunt solo numero, non potest inueniri ita formalis oppositio, sicut inter ea, que differunt specie. Sed magis & minus album, non stant simul in eodem. Ergo nec album & nigrum in quocumq; gradu. Item sequeretur, q̄ solum summè album, & summè nigrum essent contraria, & in compossibilia, qui a maxime distat: omnis autem alia albedo, & nigredo esset compossibilis: quod est manifestè falsum. Puto autem in hoc esse deceptionem: quia inter contraria est quandoq; dare medium aliquo modo vnum per essentiam, in quo aliquantè dicuntur extrema manere, non quidem sic, quod in illo medio sint distinctæ formæ contrariæ sub esse remisso (hoc enim impossibile est, vt probatum est statim: nec illud mediũ aliquo modo esset tunc vnum, nisi per aggregationem) sed quia illud mediũ participat naturam vtriusque, & comparatum ad quocumque extremum, habet aliquo modo rationẽ extremi alterius: vt patet de tepido respectu calidi & frigidi. Ipsi autem accipiunt primo modo, cum ponat fidem manere cõ illo lumine, tãquam duo distincta: & obscuritatem fidei cum claritate illius luminis: ideo decipiuntur.

20. Nunc restat discurrere per dicta eorũ, soluendo que adducunt pro se. Cum enim dicunt, illud lumen esse, & probant per autoritatem Aug. potest dupliciter responderi: vno modo, q̄ B. Aug. distinguit duplex lumen. s. fidei, quod habetur in via, & lumen gloriæ, quod habetur in patria: vt sit sensus, Aliud est lumen ad credendũ, dum sit vnus in via, scilicet fides: aliud, ad intelligendũ in patria, s. gloria. Alio modo, & fortè magis secundum intentionẽ Aug. q̄ duplex est noticia credibilis, vna, qua assentimus simpliciter eis propter autoritatẽ dicentis: & hoc est per

fidem, quã habent omnes fideles. Alia est, quã quidem maiores possunt alios instruere & persuadere ea que sunt fidei, & aliquantè declarare, & defendere: quã noticiam potest quis habere vel a deo per infusionẽ, vel ab alio per doctrinam, vel a seipso per exercitium studij: & hanc noticiã vocat beatus Aug. scientiam, vel sapientiam. 14. de Trin. cap. 1. Hoc etiam vocatur lumen ab eodem in autoritatibus allegatis, quo lumine articuli intelliguntur nõ simpliciter, ita vt sint euidentes intellectui nostro, modo, quo alij ponunt, sed quia habetur de eis quaedam altior noticiã, q̄ per solam fidem, quæ noticiã est fidei declaratiua, & aliquantè persuasiua. Et hoc lumine, id est, hac noticiã, sunt illuminati maiores, qui habent fidem doctore, & defendere, nec oportet eos esse illuminatos aliquo lumine, in quo articuli sunt intellecti, vel sciti, vt alij ponunt, quia ad ea, que sunt fidei, non potest adduci cogens ratio, ne tollat meritũ fidei. Nam secundum Greg. fides nõ habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum. Et sic exclusã est ratio, quam adducunt.

21. Quod dicunt secundo de euidencia intelligencia, quã facit illud lumen. Primo per illud Esa. 7. Nisi credideritis &c. potest dici dupliciter: Primo sic, quia de credibilibus non habetur noticiã, nisi credulitas. Nisi, inquam, credideritis, non intelligetis. i. aliter nõ cognoscetis. Vel sic, Quia noticiã doctorum fidem defendentium, fidem supponit, nisi credideritis per fidem, non intelligetis. id est, non habebitis illam noticiã altiore, qua dicta est, Similiter ad illud Aug. Ego catholicã fidẽ prætor, &c. potest dici dupliciter: primo sic, Per fidem præsumo me venturum ad veram scientiam Beatorum, id est, quæ habetur in patria, non in via. Vel sic, Præsumo me venturũ ad scientiam Beatorum, id est, Doctorum magis illuminatorum, modo quo dictum est, & nõ illo modo, quo ipsi intelligunt.

22. Ad rationem eorũ, Plus potest lumen supernatura se supposita fide, q̄ intellectus noster supposito phantasmate, dicendum, q̄ nullum lumen, quod possit haberi a puero viatore, potest tãtum respectu articuloꝝ fidei, quantum respectu lumen naturale intellectus nostri respectu principiorum naturalium, & eorum que ex ipsis deducuntur. Cuius ratio est, quia singularia, quorũ phantasmata sunt quaedam similitudines, habent necessariam habitudinem ad vniuersalia, vt ex inductione facta sufficienter, possit in singularibus euidenter vniuersale concludi, quod est principium artis: Sed nec fides, nec aliqua cognitio, tradit nobis euidenter noticiã aliquorũ, in quibus, vel ex quibus possit articulus euidenter intelligi, vel concludi: lumen tamen gloriæ (si quod est) prout communiter ponitur, facit euidenciam tantam, vel maiorem de articulis, quantum habemus de principiis naturalibus. Sed de illo non est sermo ad præsens.

23. Tertium autẽ dictum eorum, euacuatum est, ostendendo quod falsum assument, scilicet quod contraria in esse remisso possunt simul esse. Ad alias rationes principales, factas in arguendo ad quæstionem, patet responsio ex iam dictis.

QVAESTIO TERTIA.

Vtrum viatori possit communicari scientia de articulis fidei.

Gandian. Quodlib. 3. q. 14.

Ad tertium sic proceditur: & arguitur, quod puro viatori virtute diuina possit communicari cognitio scientifica de articulis fidei, vel cognitio certa & expressa: quia omnis illa cognitio potest comunicari viatori, quæ non ponit ipsum extra terminos viæ: sed cognitio abstractiua de Deo q̄ sit trinus & vnus, quantumcumq; sit certa & expressa, vel scientifica, nõ ponit hominem extra terminos viæ: igitur potest comunicari viatori. Maior patet, quia nihil repugnat viatori, vt viator est, nisi illud: quod faceret ipsum nõ esse viatorẽ, vel extra terminos viæ. Omnis enim repugnantia resoluitur in contradictionem. Minor probatur: quia sola cognitio intuitiua, quã Apost. vocat, facit ad faciem, est beatifica, quæ ponit hominẽ extra statũ viæ: sed cognitio abstractiua, quantumcumq; sit expressa & perfecta, est distincta cõtra intuitiua, & imperfectior

In Prolog. Sententiarum

fectior ea: quia habens abstractiuam, adhuc desiderat intuitiuam: ergo nulla cognitio abstractiua ponit hominem extra statum vie.

2 Item, prior cognitio potest haberi sine posteriore: sed cognitio abstractiua, quantumcumque sit perfecta expressa & scientifica, est prior intuitiua, quae sola est beatifica: ergo potest haberi ab homine sine ea: & sic homo remanebit purus viator. Maior de se patet. Minor probatur: quia cognitio intuitiua, cum respiciat rem secundum esse praesentialem existentiae, & se habeat ad abstractiuam per additionem, quae respicit rem secundum quidditatem eius absolute: certe est posterior ea.

3 Item, quicquid faceret essentia diuina, si esset praesens intellectui sub ratione obiecti naturaliter mouentis, posset facere voluntas diuina, dato quod essentia diuina non sit illo modo praesens: sed si essentia diuina esset praesens intellectui nostro in ratione obiecti naturaliter mouentis, ipsa cauteret cognitionem quidditatis suae, & omnium quae sunt in ea expressam & perfectam: ergo hoc idem potest facere voluntas diuina absque praesentia praedicta. Sed illa cognitio esset abstractiua: ergo &c. Maior patet: quia voluntas diuina potest supplere vicem cuiuscumque causae mouentis. Minor de se patet, & per consequens tota ratio.

4 Item, Paulus, qui in rapto vidit diuinam essentiam, post raptum habuit memoriam de visione, & de re visa, quia ipse locutus est de ipsa. 2 ad Cor. 12. Illa autem cognitio memoratiua, non fuit intuitiua, sed abstractiua: ergo ista est possibilis homini sine illa. Et sic idem, quod prius.

5 IN CONTRARIUM arguitur, quia cognitio abstractiua de Deo, aut est quae perfecta, sicut in intuitiua, aut perfectior, aut minus perfecta. Si sit quae perfecta, vel perfectior, tunc sicut una est beatifica, nec est communicabilis, ita & altera. Si autem dicitur, quod sit minus perfecta, arguitur contra. Deus non habuit ab aeterno de rebus ere abilibus nisi cognitionem abstractiuam: quia creator non fuerunt ab aeterno praesentes Deo secundum suum esse reale, eo quod ab aeterno nihil erant. Nunc autem habet de eis, vel de aliquibus earum, cognitionem intuitiuam: haec autem non est perfectior prima, alioquin deus profecisset in cognitione rerum, quod est impossibile. Ergo cognitio abstractiua, non est minus perfecta, quam intuitiua: & per consequens est beatifica, & incommunicabilis viatori, sicut intuitiua.

6 RESPONSIO. Circa quaestionem istam proceditur sic, quia primo ponitur, & exponitur quaedam opinio, quae dicit, quod viatori potest communicari cognitio perfecta, certa, & expressa de Deo, quod sit trinus & vnus, non quidem in intuitiua, sed abstractiua: & secundo inquiretur de veritate illius opinionis.

7 Quantum ad primum, sciendum quod ponentes dictam opinionem, distinguunt duplicem cognitionem, scilicet abstractiuam, & intuitiuam. Vocant cognitionem intuitiuam, illam, quae immediate tendit ad rem sibi praesentem obiectiue, secundum eius actualem existentiam: sicut cum video colorem existentem in pariete, vel rosam, quam in manu teneo. Abstractiuam autem vocant, omnem cognitionem, quae habetur de re, non sic realiter praesente in ratione obiecti immediate cogniti. Vnde secundum istos, cognitio abstractiua dicitur non solum per abstractionem quidditatis ab esse, & a non esse, sicut est illa cognitio, per quam cognoscitur de aliqua re, puta de rosa, quid sit, non considerando an sit, vel non sit: sed etiam dicitur abstractiua illa cognitio, per quam cognoscitur de re quod ipsa sit in re ipsa natura, dum tamen ipsa, ut sic, non sit praesens in ratione obiecti immediate cogniti. Verbi gratia, si eclipsis Lunae sit in rerum natura, & Astrologus existens in domo, sciat Lunam tunc actualiter eclipsari, quia scit adesse tempus & horam interpositionis terrae inter solem & Lunam, dum tamen non videat eclipsim in se, dicitur habere de eclipsi cognitionem abstractiuam, & non intuitiuam. Et eodem modo Philosophus, sciens demonstratiue Deum esse, habet de Deo cognitionem abstractiuam, non per abstractionem quidditatis ab esse, sed quia cognitio eius non tendit immediate in deum, ut sibi realiter praesentem, sed solum cognoscit ipsum esse ex effectibus suis. Vnde omnis cognitio, cuiuscumque rei, quae non est de eius actuali existentia im-

Quaestio. III.

mediate, ut praesente, cognoscenti est abstractiua, & non intuitiua. Et ideo, qui accipiunt cognitionem abstractiuam primo modo solum, non vadunt ad intentionem aliorum, nec per consequens rationes, quas super hoc fundant. Accipiendo ergo cognitionem abstractiuam, illo modo, quo expositum est, dicitur quidam, quod Deus posset communicare cognitionem abstractiuam puro viatori de seipso, adeo perfectam, quod ipse sic cognoscendo Deum, cognosceret certitudinaliter & expresse, ipsum esse trinum in personis, quia cognita perfecte & certitudinaliter natura subiecti, cognoscuntur ea quae conueniunt subiecto: quibus cognitis cognoscitur propositio completa ex subiecto & praedcato. Et ideo cognitio abstractiua de Deo quidditatiua & perfecta, sufficit ad perfectam, certam, & expressam cognitionem omnium, quae conueniunt Deo intrinsece, sicut est, esse trinum & vnum, & consimilia. Rationes autem huius opinionis, probantes talem cognitionem posse communicari viatori, posita sunt in arguendo ad quaestionem. Et hoc sufficit de primo.

8 Quantum ad secundum, dicendum, quod viator purus potest habere de Deo cognitionem abstractiuam, qualis potest concludi ex creaturis. Et haec nullo modo se extendit ad cognoscendum de Deo, quod sit trinus, sicut in praecedentibus probatum fuit. Potest etiam habere de Deo, quod sit trinus, & vnus, per cognitionem expressam, qualis potest haberi per fidem. Sed quod viator possit habere de Deo cognitionem abstractiuam, adeo expressam, & perfectam, ut supra dicti dicunt, non apparet mihi possibile, semper tamen salua reuerentia diuinae potentiae, quae non potest a nobis comprehendi perfecte. Et hoc probatur dupliciter. Primo sic. Impossibile est cognitionem abstractiuam cuiuscumque rei esse primam, sed necessariis sequitur aliam priorem, ex qua deducitur: sed in puro viatore non potest praesens aliqua cognitio, ex qua cognitio abstractiua de Deo possit deduci: ergo impossibile est, quod cognitio abstractiua de Deo communicetur viatori. Maior patet inductiue & ratione. Inductiue sic. Deus nihil cognouit abstractiue, puta res antequam sint, nisi cognoscendo essentiam suam intuitiue. Similiter & angelus primo intuitiue cognoscit essentiam suam, & ex ea deducitur cognitio abstractiua aliorum. Similiter experimur in nobis, quod omnem cognitionem abstractiuam intellectiuam praecedat cognitio intuitiua sensitiua. Et similiter est in brutis, si habeant aliquam cognitionem abstractiuam. Non autem sunt plura cognoscentia, quam Deus, angelus, nos, & bruta. Quare &c.

9 Ad hoc autem dicunt quidam, quod haec inductio solum concludit id, quod est secundum consuetum cursum naturae, sed non concludit, quod non possit aliter fieri diuina virtute. Sed contra hoc arguitur sic. Certum est quod Deus non intelligit, nec intelligere potest abstractiue alia a se, nisi cognoscendo intuitiue essentiam suam, per quam cognoscit alia. Angelos dimittamus, quia parum scimus de eis & loquamur de nobis, de quibus est quaestio. Concessum est etiam ab omnibus, quod secundum communem cursum naturae, vires interiores, tam sensitiuae, quam intellectiuae, non possunt exire in actum, nisi praeterea cognitione intuitiua alicuius sensus exterioris: quia non habent immediatum ordinem ad res exteriores, sed solum mediante cognitione sensitiua exteriori. Propter hanc mediationem, omnes actus interiorum virtutum, sunt abstractiui, & non intuitiui. Ex hoc sic arguitur: Si virtute diuina fieret, quod intellectus, & aliae vires interiores, exirent in actus suos, respectu rerum exteriorum, absque ulla praesuppositione quoruncumque actuum sensuum exteriorum, tunc intellectus, & vires sensitiuae interiores haberent, quo ad tales actus, immediatum ordinem ad res exteriores, sicut & sensus. Sed actus sensuum exteriorum sunt intuitiui, propter immediatum ordinem ad obiecta sua. Ergo & actus intellectus, & aliarum virtutum interiorum, essent intuitiui, & non abstractiui propter eandem causam. Si ergo aliqua cognitio sit abstractiua, oportet quod eam praecedat aliqua alia, quam supponit, vel ex qua deducatur. Et sic patet, quod illa inductio concludit illud, quod sic est in Deo, & in nobis, quod impossibile est fieri oppositum quacumque virtute.

Solutio Obi. in solutione ultimi. Dubi q. 4. prologi. Vide et de hac re Gabr. ar. 3. q. 1. prologi.

Sci. li. 2. d. 3. quae. 3. et in quod. q. 13.

10 Ratione sic probatur eadem maior: Prima cognitio necessario est intuitiva, ut probatur: Ergo omnis alia cognitio necessario presupponit intuitivam, & ex ea deducitur. Maior patet: quia non ens non potest cognosci, nisi per ens: nec ens in potentia, nisi per ens in actu, ut habetur. *Metaphysica*: Ergo prima cognitio, ex qua omnis alia dependet, est entis in actu. Minor probatur, quia illa cognitio est intuitiva, quae fertur immediate in rem, ut sibi praesentem, secundum eius existentiam actualem: & hoc patet ex ratione cognitionis intuitivae prius posita. Sed prima cognitio, quae est entis in actu, ut praecogniti, fertur in ens in actu, secundum eius existentiam actualem, cum hoc sit formalis ratio sui obiecti, et fertur immediate in ipsum, quia non mediante alia cognitione, cum illa sint prima, nec mediante alio cognito, cum sit illud prius. Ergo talis cognitio est intuitiva, quae presupponit omnia alia. Et haec fuit maior principalis rationis. Minor probatur, videlicet, quod in puro viatore non potest praecedere aliqua cognitio, ex qua deducatur talis cognitio abstractiva, qualem illi ponit, quia cognitio vel esse eiusdem cogniti, scilicet Dei, aut alterius. Non alterius, quia illud esset creatum: ex nullo autem creato praecognito potest deduci talis cognitio Dei, per quam certitudo simpliciter & expresse cognoscatur deus esse trinus & unus, ut probatum est in praecedentibus. Nec potest esse eiusdem cogniti, scilicet Dei, quia vel esset abstractiva, vel intuitiva. Si abstractiva, adhuc ipsam praecederet quaedam alia, de qua quaeretur, ut prius. & sic esset processus in infinitum. Relinquitur ergo, quod sit intuitiva: sed illa non potest communicari viatori, cum sit beatifica: ergo nec abstractiva.

2m. 4. hinc
suis quest.

11 Sed diceret aliquis, quod quavis viatori, qui nunquam fuit comprehensor, non possit talis cognitio abstractiva communicari, viatori tamen poterit communicari, si primò rapiatur ad visionem intuitivam Dei, ac deinde cesset illa visio, & ille raptus: sicut fuit in Beato Paulo. Sed quia hoc tangitur in quodam argumento prius facto, ideo nunc differretur usque ad solutionem illius argumenti.

12 Secundò probatur principalis conclusio sic: Si talis cognitio abstractiva esset possibilis viatori, aut essentia divina secundum se immediate praesentaretur intellectui, aut mediante aliquo alio. Si primò, tunc esset cognitio intuitiva, sicut visio coloris in pariete, & talis visio non potest communicari viatori. Si secundum, aut illud esset medium cognitum, aut solà ratio cognoscendi (sicut quidam ponunt de specie) non medium cognitum, quia nihil creatum potest per modum obiecti cognitum ducere in tam perfectam cognitionem Dei, quae expresse cognoscatur, esse trinus (ut prius dictum fuit, & probatum) nec aliquis unquam hoc posuit. Si autem illud medium sit solà ratio cognoscendi, ut species, tale medium non faceret cognitionem abstractivam, sed intuitivam. Quod patet: quia si aliqua res esset secundum se realiter praesens potentiae cognitivae, & praesentetur ei in ratione obiecti cognoscibilis per solà speciem, illa cognitio esset intuitiva, quia potentia fertur in talem rem, ut sibi realiter praesentem in ratione obiecti immediate cogniti, quia species non est medium cognitum, sed solum ratio cognoscendi. Exemplum de cognitione sensitiva visiva. Sed essentia divina est secundum se praesens realiter cuicumque potentiae cognitivae, & cuilibet rei. Si ergo ipsa praesentetur in ratione obiecti cognoscibilis per solà speciem illi potentiae quae est capax eius, necesse est talem cognitionem esse intuitivam. Et hoc modo ponitur quidam species in visione beata, quae est intuitiva. Puto tamen, quod nulla species (pro ut loquimur de specie) potest representare essentiam divinam ut per eam cognoscatur intuitiva, vel abstractiva: quod plenus patebit in 4. lib.

d. 4. q. 2.

13 Sed diceret aliquis, quod non oportet essentiam divinam, nec quodcumque aliud obiectum esse praesens potentiae, nec secundum suam actualem existentiam, nec per medium cognitum, nec per medium, quod est ratio cognoscendi solum, ut species: quia sola cognitio rei apud potentiam cognitivam, facit obiectum praesens esse potentiae, non in ratione existentis, sed in ratione agniti. Hanc enim praesentiam facit solus actus, & nulla alia praesentia obiecti requiritur ad eius cognitionem, nisi quando cognitio causatur effectiva ab obiecto, quia propter hoc bene requiritur actu alia praesentia obiecti, secundum eius realem existentiam, eo

quod illud, quod non est realiter in actu, nihil potest agere: sed Deus potest per se ipsum facere, quod facit mediante obiecto. Et ideo, ut videtur, Deus potest causare in intellectu cognitionem alicuius rei quae non est praesens intellectui, secundum suam actualem existentiam, nec secundum medium cognitum, nec secundum speciem aliquam: cuius oppositum assumebatur in praecedenti ratione.

14 Istud autem prima facie videtur mirabile satis, quia secundum hoc Deus posset facere, quod oculus videret colorem, qui non esset ei praesens realiter, imò qui omnino non esset in rerum natura, ex quo actus potentiae non requirit aliquam realem existentiam obiecti, quando obiectum non movet ad actum: quod verum esset, si deus suppleret vicem obiecti in movendo. Posset igitur secundum hoc dici, quod oculus videret colorem, qui non est, & auditus audiret sonum, qui non est, & gustus gustaret saporem, qui non est: tactus sentiret calorem, qui non est, & odoratus odorem, qui non est: quod videtur multis impossibile.

15 Item quaecumque cognitio creata plus videtur requirere praesentiam sui obiecti, quae cognitio increata: quia cognitio, quanto est perfectior, tanto pauciora requirit: & quanto imperfectior, tanto plura. Sed cognitio divina & increata requirit necessarium praesentiam cuicumque obiecti sui in sua reali existentia, vel in suo representativo: quia obiectum cognitionis divinae primarium, est sua essentia realiter praesens obiectum autem secundarium, sunt creaturae, quae ab aeterno fuerunt intellectui divino praesentes in suo representativo. In essentia divina, quae est obiectum primum & representativum omnium obiectorum secundarium: nec aliter creature possent cognosci à Deo, nisi representarentur in essentia divina, ut in obiecto primo. Ergo fortiori ratione quaecumque cognitio creata requirit necessarium praesentiam cuicumque obiecti sui in sua actuali existentia, vel in suo representativo: nec aliter videtur possibile, quod aliquid cognoscatur. Et sic remanet adhuc virtus rationis praecedentis: & per consequens patet principalis conclusio, videlicet, quod nullus viator potest quacumque virtute habere cognitionem abstractivam de Deo ad eam perfectam, quae possit certitudinaliter & expresse cognoscere Deum esse trinum.

16 Ad rationes in oppositum respondendum est: Ad primam, cum dicitur, quod omnia illa cognitio potest communicari homini viatori, quae non poneret ipsum extra terminos vitae: dicendum est, quod hic est duplex defectus: primus est, quia ad hoc quod aliqua perfectio sit communicabilis alicui, oportet quod illa perfectio sit in se, & secundum se possibilis: quia quod non est possibile secundum se non potest alicui communicari. Et ideo debet dici sic in maiori propositione: Quia omnia illa cognitio, quae est possibilis secundum se, & tunc minor propositio, si directe sumatur sub ista, est falsa: quia cognitio abstractiva, qualem isti ponunt, non est secundum se possibilis: quia cum omnis cognitio sit alicui cognoscibilis, ista nullus est, nec esse potest, nec Dei, nec creaturae, nec pro statu patriae, nec pro statu vitae. Et quod non sit possibilis Deo, de se clarum est: quia illa cognitio est imperfecta respectu cognitionis intuitivae, ut ipsi dicunt. Nihil autem imperfectum potest esse in Deo. Quod etiam non sit possibilis creaturae beatae, ut beata est, patet per idem: quia cognitio creaturae beatae, ut beata est, & distinguitur à non beata, non est nisi cognitio beata, quae est intuitiva, & non abstractiva. Quod non sit possibilis creaturae in statu vitae, quantumvis sit probatum in corpore quaestionis, nunc tamen respondendo ad rationem, sufficit negare hanc possibilitatem, & eis incumbit probatio, vel manifeste petunt principium. Secundus defectus est quia homo viator duo dicit, quae se habent sicut excedentia, & excessa: quia non omnis homo est viator, imò quidam sunt comprehensores: nec omnis viator est homo, quia angeli fuerunt viatores, & adhuc Deus creavit angelos, qui possent esse in statu vitae. Potest igitur aliquid repugnare homini viatori, quatenus homo est, quod non repugnat, quatenus viator est: sicut esse angelum, repugnat homini viatori, in quantum homo est, quia idem non potest esse homo & angelus: sed non repugnat, in quantum est viator, quia angeli fuerunt viatores, & adhuc possunt esse, sicut homines. Debet ergo poni in maiori propositione, quod illa cognitio, quae est possibilis secundum se, nec repugnat

In Prolog. Sententiarum

gnat homini viatori, nec inquantū homo est, nec inquantū viator. Et tunc in minori propositione debet probari, quod cognitio abstractiua sit talis, quod ad singula membra: quod non fit, nisi de ultimo membro. Et ideo ratio est tripliciter defectiua, vt dictum est.

17 Ad secundam rationem dicendum est, per interemtionem minoris: quia cognitio intuitiua prior est quam abstractiua, vt probatum fuit. Et ideo intuitiua potest haberi sine abstractiua, & non e contra. Et cū probatur, quod abstractiua sit prior, quia tendit in quidditatem rei absolute, intuitiua autem tendit in rem secundum esse presentialis existentia: concedatur, quauis abstractiua ad aliud se extendat, q̄ ad cognitionē quidditatis, vt prius dictū est. Sed illo concesso, adhuc non sequitur, quod abstractiua sit prior. Nam sensitiua exterior, quæ præcedit omnem abstractiuam, tendit in rem secundum esse presentialis existentia. Quod autem additur, quod talis cognitio se habet per additionem ad aliam, non est verum, sed totum est e contrario, sicut vna cognitio potest se habere per additionem ad aliam, scilicet secundum præsuppositionem. Nec argumentum ex parte cognitorum valet, nec simpliciter, nec in proposito. Non simpliciter quia accidentia se habent per additionem ad substantiā, tanquam posteriora. Et tamen cognitio accidentium tam sensitiua, quam intellectiua, præcedit cognitionem substantia. Item in proposito, esse actualis existentia, non se habet in Deo per additionē ad quidditatem, cum sint penitus idem: vnde illa ratio nihil concludit.

18 Ad tertiam rationem dicendum est, quod ipsa nihil concludit pro eis, sed solum contra eos, si aliquid concludit: quod patet resumendo rationem eorum, quicquid faceret essentia diuina, si esset præsens intellectui in ratione obiecti naturaliter mouentis, potest facere voluntas diuina sine tali presentia existentia: sed si essentia diuina esset præsens intellectui in ratione obiecti naturaliter mouentis, ipsa causeret perfectam cognitionem sui intuitiuam, & non abstractiuam: ergo voluntas diuina sine presentia essentia in ratione obiecti naturaliter mouentis, potest causeret cognitionem perfectam intuitiuam, & non abstractiuam, quod est contra eos.

19 Ad quartam rationem dicendum est, quod memoria quam habuit beatus Paulus post raptum de visione, quam habuerat in raptu, & de re visa, non fuit expressa cognitio essentia diuina, qualem illi ponunt: nec expressa cognitio visionis beate: sed solum in quodam confuso recordabatur se vidisse Deū, sicut Nabuchodonosor Daniel. 2. in somno recordabatur aliquid magnum & mirabile, & non recordabatur quid esset in speciali. Cuius ratio est, quia omnis cognitio memorariua fit per aliquam impressionem, representantem rem memoratam per modum obiecti mediū: sed quicquid sit de specie in visione beata, nullus tamē vnquam posuit, quod essentia diuina possit expressē & quidditatiue representari per aliquod creatum, se habens in ratione obiecti mediū. Et ideo illa memoria beati Pauli non potuit esse expressa cognitio Dei abstractiua, qualem isti ponunt.

20 Argumentum in oppositum, licet sit pro parte ista, quod ad cognitionem: assumit tamen vnum non verum, scilicet videlicet, quod cognitio abstractiua eiusdem potentia & obiecti sit æque perfecta, sicut intuitiua: quod non puto verum. Nec probatio valet, quia falsum assumit, scilicet, quod Deus habet de creaturis quandoque cognitionem intuitiuā, de quibus habuerat prius cognitionē abstractiuam. Deus enim de nullo habet, nisi vnā cognitionem, & vno modo, & semper æqualiter perfectam, qualitercunque illa vocetur. Quia quantumcunque creaturæ sint in rerum natura, vel non sint, tamen eodem modo representantur intellectui diuino, scilicet in ratione obiecti secundariā, per primum obiectum, quod est essentia diuina, vniuersimode se habens in seipsa, & in representando alia. Propter quod cognitio creaturarum non est in Deo plus abstractiua, quando non sunt: nec plus intuitiua, quando sunt. Non sic autem est in nobis. Et ideo nullum simile est hinc & inde.

QUESTIO QUARTA.

De vnitae scientia.

Thom. 1. p. 2. q. 1. ar. 2.

Questio. IIII.

Vllo qualiter Theologia habet rationem scientia, & qualiter non: nunc querendum est de eius vnitae. Et arguitur, quod sit vna: quia scriptura loquitur de ipsa, vt de vna scientia, Sap. 10. Dedit illi scientiam sanctorum. Quod videtur intelligi de Theologia. Ergo, &c.

1 Item illa, quæ participant vnā rationem cognoscibilitatis, pertinet ad vnum habitum cognitiuum, sed omnia, de quibus tractat Theologia, sunt huiusmodi: quia participant rationem reuelabilem: & sic videtur pertinere ad Theologiam: ergo ipsa est vnus habitus cognitiuus, vel vna scientia.

2 Item illa pertinent ad vnā scientiam, quæ habent attributionem ad vnum, quod est in ea principaliter consideratum: sed omnia, de quibus tractatur in Theologia, habent attributionem ad Deum de quo principaliter in ea tractatur: ergo, &c.

3 In contrarium arguitur, quia supernaturalia debent proportionari naturalibus: sed creator, & creatura, speculabilia, & practica, de quibus tractatur in Theologia, prout cognoscuntur ductu rationis naturalis, pertinent necessario ad diuersas scientias: ergo hæc eadem, prout cognoscuntur lumine fidei, vel per reuelationem, pertinent ad diuersas scientias: sed ois talis cognitio pertinet ad theologiam: ergo ipsa non est vna scientia. Responso, Non fiat vis in hac questione de noie scientia, vt rō proprie conueniat Theologiae vel nō: quia de hoc satis dictū est in precedentibus: sed vocetur nūc scientia, omnis habitus theologicus cognitiuus: & sic fides est scientia, modo, quo loquitur Aug. de Videndo Deū, dicens, Illud dicimur scire, quod credimus testimonio aliorū. Quo supposito, dicendum est, quod Theologia non est vna scientia, sed plures. Patet sic: quia illi habitus sunt plures, & distincti, qui sunt de pluribus & distinctis obiectis: vel de eisdē obiectis, consideratis per distincta media. Sed Theologia est de pluribus, & distinctis obiectis, vel de eisdē obiectis consideratis per distincta media. Ergo ipsa est plures habitus, & nō vnus. Maior patet, quia distinctio habituum cognitiuorū non est solū ex parte obiectorum, de quibus sunt (sicut distinguitur inter se scientia proprie dicta) sed etiā ex parte mediōrū (supposita identitate obiectōrū) sicut scientia & opinio de eadem, differunt, quia non sunt per idem medium: quia scientia est per medium necessarium, opinio verō per medium contingens. Et hæc distinctio est maior & formalior quam prima. Quod sit maior, de se patet. Plus enim differt opinio a scientia (dato quod sint eiusdem obiecti) propter diuersitatem mediōrū q̄ differat scientia vna ab alia, vel opinio ab opinione, ex diuersitate obiectōrū. Quod etiā sit formalior, patet, quia habitus requiritur propter modū, quo tendit potentia in obiectum: & ideo habitus distinguuntur formaliter ex diuerso modo tendendi in obiecta. Vnde ab alio modo tendit intellectus in prima principia, quæ non cognoscit per discursum, & alio modo in conclusiones, quæ cognoscuntur per discursum ex principiis: ideo alius est habitus principiorum, qui dicitur intellectus ab habitibus conclusionum. Rursus, quia in quasdā conclusiones tendit cum formidine, propter medium contingens, in quasdā verō sine formidine, propter necessitatem mediū, & eius euidentiā: ideo differt opinio a scientia. Omnes autem scientia conueniunt inter se in formali modo tendendi in obiecta sua, quia omnis tendit in suum obiectum sine formidine, & necessario: Propter quod differentia, quæ habent scientia ex parte obiectōrū, nō est adeo formalis sicut prima. Alia tamen habere non possunt. Et ideo dicuntur differre formaliter per sua obiecta. Quæ tamen differentia magis assimilatur differentiæ partium in modo sub suo toto, q̄ differentiæ specierum sub genere. Et istud sit dictum gratis de differentiæ habituum, ad præbendum aliis occasionem amplius cogitandi.

4 Ad propositum enim sufficit, quod distinguantur habitus, tam ex parte mediōrū, quam ex parte obiectōrū: quod satis declaratum est. Et sic patet maior propositio. Minor autem patet ex his, quæ dicta sunt prius in prima questione, videlicet, quod Theologia accipitur tripliciter: vno modo pro habitu, quo assentimus his, quæ in sacra scriptura traduntur, & modo, quo in ea traduntur: & sic non differt a fide: secundo modo, pro habitu defensi

Nam. 6.

fuo